

**РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА АПК, РОЗМІЩЕННЯ
ПРОДУКТИВНИХ СИЛ, ЕКОНОМІКА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ Й ОХОРОНА
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

УДК 330.322:338.43(477.72)

**СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В АПК ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

І.О.СОЛОВЙОВ – д.е.н., професор,

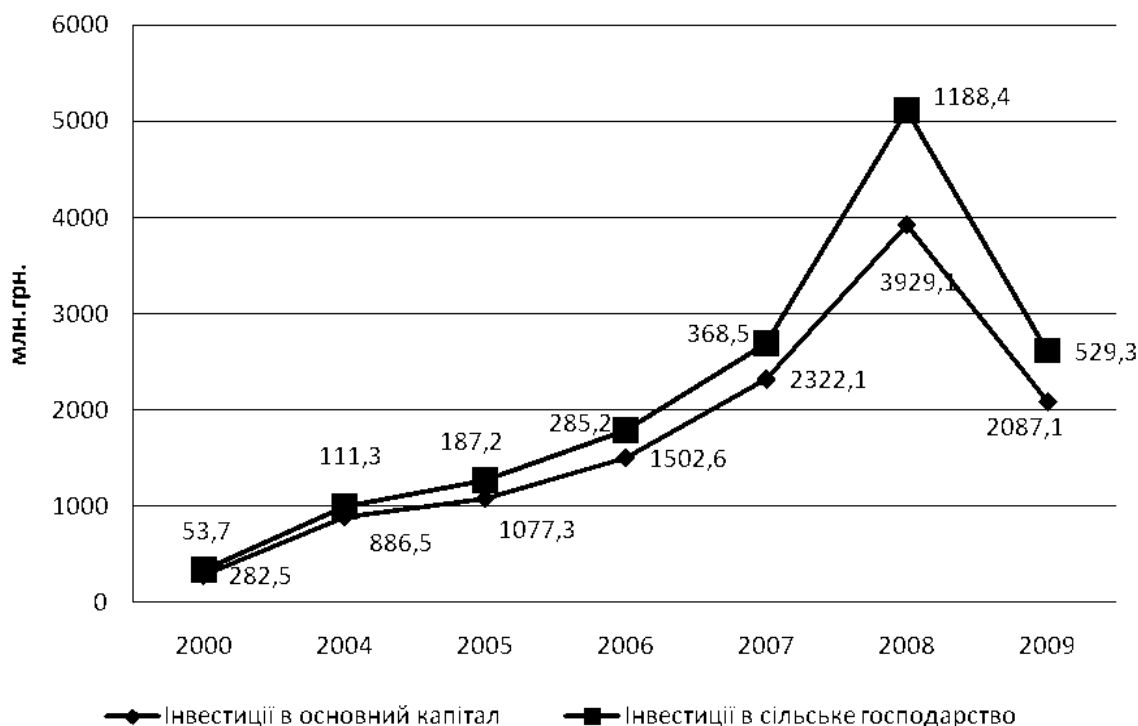
Т.Л.ПАНКРАТЬЄВА – аспірант, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Стан економіки України на початку 2009 року характеризується посиленням негативних тенденцій падіння обсягів виробництва та доходів населення, зростанням рівня інфляції та безробіття, скороченням заощаджень у банківській системі, що призвело до поглиблення макроекономічних структурних диспропорцій та подальшої ескалації нестабільності. Подальше погіршення зовнішньоекономічної кон'юнктури, істотне зменшення внутрішнього попиту виступили основними чинниками негативних тенденцій розвитку української економіки. Значне погіршення фінансових результатів підприємств, скорочення капітальних витрат у кінці минулого року і невпевненість в економічній політиці держави спричинили спад інвестиційної активності.

Стан вивчення проблеми. Розвиток інвестиційних процесів є об'єктом всебічного вивчення широкого кола як вітчизняних, так і зарубіжних вчених-економістів: І.А.Бланк, В.В.Бочарова, О.В.Гаврилюка, М.С.Герасимчук, А.І.Даниленк, Б.М.Данилишин, Ю.В.Макогона, О.В.Мертенса, А.А.Пересади, В.М.Хобти, А.С.Філіпенка, В.П.Савчука, ІВ.Беренца, Г.Бірманна, Л.Дж.Гітмана, М.Д.Джонка, Д.Норкотта, В.Шарпа, Дж.Р.Хікса, М.Портера, С.Шмідта та інших.

Завдання і методика досліджень. Неодмінною умовою розвитку сільського господарства та подолання кризових явищ є активізація інвестиційної діяльності, нарощування виробничого потенціалу галузі, тому з'ясування динаміки інвестиційних процесів постійно потребує послідовного аналізу та пошук напрямів залучення інвестицій вітчизняних та зарубіжних інвесторів в аграрний сектор. Актуальність окреслених теоретичних і практичних питань з активізації використання інвестиційного потенціалу регіону в умовах розвитку ринкових відносин визначили мету та завдання статті.

Результати дослідження. Аналіз останніх тенденцій розвитку інвестиційних процесів у Херсонській області показує, що обсяг інвестицій в основний капітал з кожним роком зростає, а вже у 2009 році цей показник знижується на 52 % порівняно з 2008 роком, що зумовлено (у зв'язку з) економічною кризою (світова фінансова криза) (рис.1).

Рисунок 1. Динаміка інвестицій в основний капітал економіки Херсонської області

У 2008 р. в економіку Херсонської області було спрямовано 4407,5 млн. грн. капітальних інвестицій, з яких 89,1% (3929,1 млн. грн.) становили інвестиції в основний капітал (48,0% у капітальне будівництво і 41,1% на придбання машин та обладнання). На капітальний ремонт, модифікацію, модернізацію основних фондів було витрачено 9,2%, на формування основного стада робочої та продуктивної худоби – 0,3%, на придбання та створення інших необоротних матеріальних активів – 0,9% усіх інвестицій. У нематеріальні активи спрямовано 0,5% загального обсягу капітальних інвестицій. У 2009 році було освоєно 2653,7 млн.грн. капітальних інвестицій, що на 40 % менше, ніж у 2008 році (табл.1).

За видами економічної діяльності найвагомішу частку (30,2%) усіх інвестицій в основний капітал у 2008 р. становлять інвестиції у сільське господарство, мисливство та лісове господарство. Наступне місце займає промисловість 24,3%, з яких на переробну промисловість припадає 20,4% вкладень, на добувну – 0,1% та 3,8% – на виробництво та розподілення електроенергії, газу та води. На опе-

рації з майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям Херсонської області було освоєно 12,2% від загального обсягу капітальних вкладень, на діяльність транспорту та зв'язку – 12,0% (470414 тис грн), на торгівлю, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 10,7% (421045 тис грн) та 10,6% – інші види діяльності. А вже у 2009 році більша частина капіталовкладень була направлена у промисловість (рис. 2).

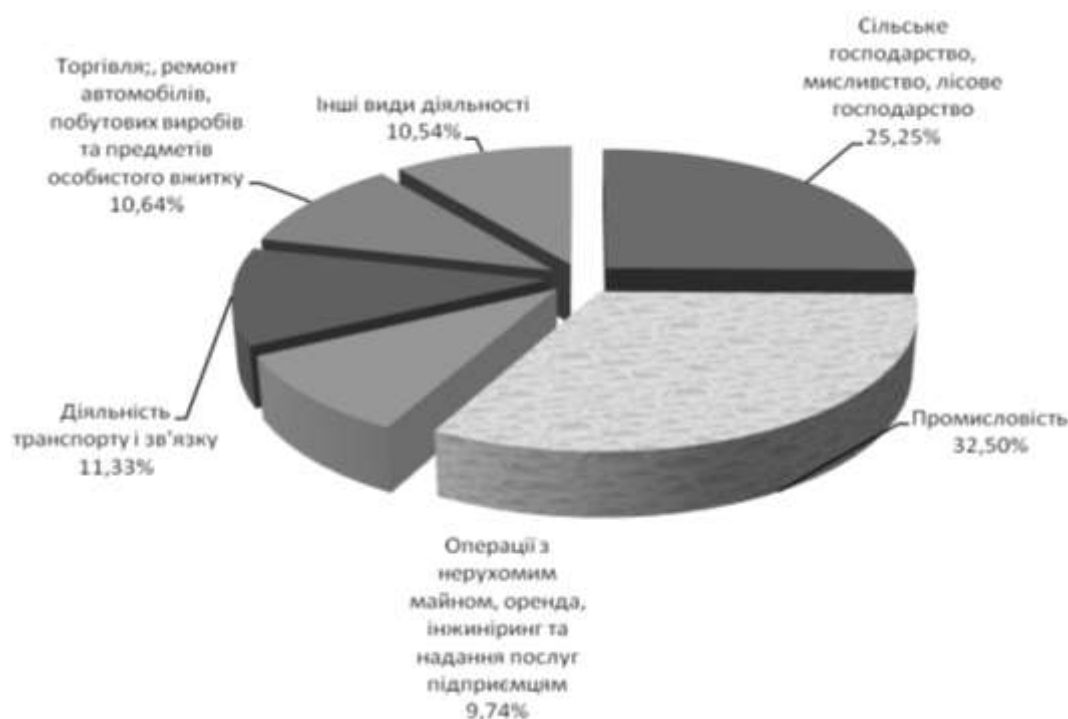
Таблиця 1 – Структура капітальних інвестицій Херсонської області*

Напрямок інвестування	Освоєно інвестицій в основний капітал			
	2008		2009	
	млн. грн	% до загального обсягу	млн. грн	% до загального обсягу
Усього	4407,4	100,0	2653,7	100
у т.ч. інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)	3929,1	89,1	2087,1	78,6
витрати на інші необоротні матеріальні активи	39,3	0,9	38,1	1,4
витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта (капітальний ремонт)	403,4	9,2	272,0	10,2
інвестиції в нематеріальні активи	20,8	0,5	18,5	0,7
витрати на формування основного стада	14,8	0,3	14,5	0,5

*Розраховано за даними Головного управління статистики у Херсонській області

Основним джерелом капітальних вкладень у 2008-2009 рр. залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у Херсонській області освоєно 39,0% та 53,4% усіх інвестицій в основний капітал. Зросла питома вага інвестицій, здійснених за рахунок банків та інших позик (від 20,9% у 2007 р. до 36,3% у 2008 р., а внаслідок фінансової кризи у 2009 р. – лише 20%). Також, слід відмітити, що у 2008 р. за рахунок коштів вітчизняних інвесторів було освоєно 21 млн грн, у той час як у 2007 р. вкладів зовсім не спостерігалось з цієї категорії, а за рахунок іноземних інвесторів – 166 млн.грн. у 2009 р., що майже вдвічі більше за 2008 р.(92 млн грн.)(табл. 2).

Важливу роль у структурній перебудові економіки відіграють іноземні інвестиції, і тому варто здійснити оцінку інвестицій зовнішньоекономічної діяльності Херсонської області. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ), спрямованих в економіку Херсонської області, на 2008 р. становив 156,2 млн дол США, що на 10% більше, ніж у 2007 р. (табл. 3).

Рисунок 2. Структура інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності у 2009 році

Таблиця 2 – Структура інвестицій в основний капітал Херсонської області за джерелами фінансування*

Джерела фінансування	Освоєно інвестицій в основний капітал					
	2008 р.			2009 р.		
	млн. грн.	% до загального обсягу	% до 2007 р.	млн. грн.	% до загального обсягу	% до 2008 р.
Усього	3929	100,0	169,2	2087	100	53,1
у т.ч. за рахунок коштів державного бюджету	219	5,6	79,6	102,2	4,9	46,7
коштів місцевих бюджетів	131	3,3	159,7	73	3,5	55,7
власних коштів підприємств та організацій	1531	39,0	137,7	1115	53,4	72,8
коштів іноземних інвесторів	92	2,3	129,6	166	8,0	180,4
коштів вітчизняних інвесторів	21	0,5	-	-	-	-
коштів населення на будівництво власних квартир	32	0,8	100	24,6	1,2	76,9
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	310	7,9	155	103,5	5,0	33,4
кредитів банків та інших позик	1427	36,3	294,5	409	19,6	28,7
інших джерел фінансування	166	4,3	251,5	93	4,4	56,0

*Розраховано за даними Головного управління статистики у Херсонській області

Таблиця 3 – Прямі іноземні інвестиції у Херсонську область (на початок року; млн.дол.США)

	Прямі іноземні інвестиції в область	Прямі інвестиції з області
1995	0,4	-
1996	2,1	-
1997	6,5	-
1998	12,1	-
1999	16,1	-
2000	25,9	-
2001	35,2	-
2002	45,0	-
2003	55,2	-
2004	64,5	-
2005	75,0	0,03
2006	91,3	0,03
2007	109,6	0,01
2008	156,2	0,02
2009	171,4	0,02

За 2008 р. в Херсонську область ПІІ надійшло 171,4 млн дол. США, що на 15,8 млн. дол. США більше, ніж за 2007 р. Найбільш вагомими інвестиційні вкладення здійснені партнерами з Кіпру, Сполученого Королівства та Віргінських Островів.

В агропромисловий комплекс України станом на 1 квітня 2010 р., починаючи з 1992 р., було залучено 2,563 млрд. дол. США прямих іноземних інвестицій (6,4 % загального обсягу ПІІ в економіку). З них 1788,7 млн. доларів в підприємства харчової та переробної промисловості та 774,3 млн. доларів – у сільськогосподарські підприємства.

За перший квартал 2010 р. в агросфері відбувся відтік іноземного капіталу у розмірі 39,1 млн. доларів: 5,4 млн. доларів – у сільському господарстві та 33,7 млн. доларів у харчовій промисловості.

Основними інвесторами в агропромисловий комплекс України, в зокрема в сільське господарство, є: Кіпр (251,2 млн. доларів), Великобританія (133,5 млн. доларів), Данія (57,6 млн. доларів), Німеччина (55,4 млн. доларів), Польща (29,3 млн. доларів), Австрія (28,9 млн. доларів), в харчову промисловість – Нідерланди (591,1 млн. доларів), Швеція (213,6 млн. доларів), Кіпр (235,2 млн. доларів), Великобританія (131,9 млн. доларів), США (65,3 млн. доларів), Швейцарія (88,5 млн. доларів).

Сільським господарством все більше цікавляться інвестори, у свою чергу, інвестиції як джерело фінансування аграрного виробництва є передумовою ефективною діяльності галузі та стабільного забезпечення продовольчої безпеки держави.

Інвестори не поспішають з прийняттям рішень про фінансування АПК, оскільки панує несприятлива ділова атмосфера, інвестиційний клімат і дуже багато витрат на ведення господарської діяльності

України, також однією з причин є повільне впровадження нових технологій, що також негативно впливає на продуктивність, яка залишається нижчою, ніж могла б бути. Обмеження прямих іноземних інвестицій та загальних приватних інвестицій у сільське господарство негативно впливає також і на продуктивність галузі.

Основними задачами є забезпечення правової бази формування сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату в агросфері, розробка наукових основ інвестиційної політики, залучення прямих іноземних інвестицій в АПК, залучати інвестиції не тільки у виробництво, але й у технології, у науку, у розвиток соціальної сфери.

Незважаючи на спад інвестиційної привабливості українських підприємств АПК в кризовий період (IV квартал 2008 р. та перших три квартали 2009 р.), уже в кінці минулого року відбулося поживлення інвестиційних процесів в аграрному секторі економіки.

Висновки та пропозиції. Стан інвестиційного забезпечення аграрних підприємств Херсонської області свідчить, що на сучасному етапі розвитку сільського господарства перед товаровиробниками стоїть завдання раціонального використання інвестиційних ресурсів, поліпшення структури та напрямів інвестиційного забезпечення, спрямування коштів на застосування новітніх технологій і техніки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кожем'якіна М.Ю. Інвестиційне забезпечення як основа розвитку аграрної економіки України / Кожем'якіна М.Ю.// Економіка АПК, 2009. – №12. – С. 68-73.
2. Смолій Л.В. Інвестиційне забезпечення аграрних підприємств регіону / Смолій Л.В.// Економіка АПК, 2009. – №9. – С. 65-67.
3. Статистичний щорічник Херсонської області за 2008 рік /Голов. упр. статистики в Херсон. обл. – Херсон, 2009. – 511 с.
4. Статистична інформація Головного управління статистики у Херсонській області: [електронний ресурс] – <http://stat.ks.ua>.